

BİBLİYOGRAFYA

ATATÜRK'LE İLGİLİ BİR KİTAP

I

Yeni Türk Devleti'nin kurucusunun sonsuzluğa geçtiği 1938 yılının 10 Kasımından sonraki yaşlı günlerde son satırlarını yazdığını söyleyen ve o günlerde ülkemizde Arjantin diplomatik temsilciliğinin İstanbul'da bir başkonsoloslukta yönetildiği 1930-1935 arasında beş yıl boyunca Türkiye'de görev yapan Sayın Jorge Blanco Villalta'nın ispanyolca olarak 1939 yılı başlarında Buenos Ayres'te, Claridad basımevinin çıkardığı ve Lâtin Amerika ülkelerinde büyük ilgi gören *Atatürk* adlı yapıtıdan bizde olduğu kadar, Avrupa'da da kimsenin haberi olduğunu sanmıyorum.

İyi bir raslantı ile, kendisi gibi, yazarın babası, İstanbul'da Arjantin Başkonsolosluğunda bulunduğu için, Atatürk'ün davetlerinde, kabullerinde kendisini Çankaya'da yakından görmek, İstanbul'a gelişlerinde kalmaktan hoşlandığı Park Otel'de akşam saatlerinde onu yakın arkadaşlarıyla birlikte seyretmek olanağını bulmuş, kişiliğine duyduğu derin hayranlık gün geçtikçe artmış. Bu duygu ile, tanık olduğu olaylar içinde, kendi gözlemlerine de dayanarak, yazar, ölümünden sonra ilk kez Lâtin Amerika'da Atatürk'ün yaşamını, dolayısıyla Cumhuriyet Türkiyesini geniş ölçüde tanıtmaya çalışmış. İşte 1939 yılında ispanyolca olarak basılan Atatürk adlı kitabın 1976 yılında ingilizceye ilk çevirisi, geçen ay içinde (Ekim 1979) Türk Tarih Kurumu yayınları arasında çıktı.

Yazarla ilgili olarak şunu da belirtmeliyim ki, Sayın Blanco Villalta'nın Türkiye üzerine başka incelemeleri de var; hepsi de 1936-1975 yılları arasında, Buenos Aires'te basılmış. Bunlar arasında *Türk Ulusu* (1936), *Günümüz İstanbulu'ndan sahneler* (1937), *Türk Edebiyatı* (La Plata Üniversitesi, 1940), *Çağdaş Türk Edebiyatı* (1941), *Türk Sanat ve Edebiyatı* (Doğu Sanatı Ulusal Müzesi, 1970). Sadece bu başlıklar yazarın ülkemize karşı duyduğu ilgi ve sevgiyi belirtmeye yetmez mi?

Çeviriyi, İspanya, İndonezya ve İran'da çalıştıktan sonra, iki kez ülkemizde eğitim ve öğretim görevi yapan ve 1961-63 yıllarında, Çapa Eğitim Enstitüsü'nde İngilizce dersleri veren, 1973 yılından beri de İngiliz Kültür Heyeti'nin Ankara merkezi müdürü olan William Campbell yapmıştır. Türk Tarih Kurumu'nun yayımladığı bu ilk ingilizce çevirisini yazar, bütün varlığı ile Atatürk'e bağlı kalmış olan Sayın Cumhurbaşkanımız Fahri Korutük'e adamıştır.

Atatürk'ümüzün bu genişlikte bir yaşam öyküsünün İngilizce olarak dünya kamuoyuna, doğumunun yüzüncü yıldönümünden önce sunulmuş olması, gerçekten iyi düşünülmüş, çok yerinde bir davranıştır. Böyle bir yayımı şu sıralarda düşünmüş olanları özellikle kutlamalıyız.

II

Yabancı ülkelerde Atatürk'le ilgili yayımların sayısı büyük bir kitaplığı besleyecek, dolduracak kadar kabarık; bu sayıya her geçen yıl yenileri ekleniyor. Değerli bir çalışma ve araştırma ürünü olan Muzaffer Gökman'ın *Atatürk ve devrimleri tarihi*

bibliyografyası (Millî Eğitim Basımevi, İstanbul, 1974), Türkçe kaynaklar bakımından elbette zengin bir yapıt, ama yabancı dillerdeki inceleme ve araştırmaları sadece belli bir ölçüde yansıtıyor. Türkçe yazı ve kitaplar dışında, çeşitli yabancı dillerde, özellikle Fransızca, İngilizce, Almanca, İspanyolca ve Balkan dillerinde Atatürk ve yeni Türk Devleti ile ilgili kitaplar, gazete ve dergilerde çıkmış yazıların, geniş tutulmakla birlikte, oldukça şematik kalan bir bibliyografyası, 1974 yılında, Washington'da, Kongre Kitaplığı Doğu Bölümünde çalışan Abraham Bodurgil'in *Atatürk and Turkey. A Bibliography (1919-1938)* başlığını taşıyan çalışmasında yer almıştır. Bu yayımda, 560'ı kitap, 778'i gazete ve dergi yazıları olmak üzere, tam 1338 sayısı var. 1974 yılından bu yana çıkanlar için aynı araştırmacının yeni yayımladığı bibliyografya ile bu sayı iki, üç bine çıkıyor. (Bu yeni yayımı daha görmediğim için tam sayıyı veremiyorum, ama benim araştırmalarıma göre - bu araştırmalar yirmi yıldır sürüyor -, Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti ilgili olarak, başlıca Avrupa dillerinde Bodurgil'in vardığı sayıların çok üstünde kitap ve yazılar bulunduğu kesinlikle söylenebilir. Bu sayının yedi, sekiz bini kolaylıkla bulacağı kestirilebilir şimdiden.

Beş büyük bölüme ayrılan bu yapıtı birkaç sözcükle özetlemek, daha doğrusu, bu çalışmanın anlamını belirlemek gerekirse, yazarla birlikte şunu söyleyebiliriz: Atatürk yalnız Türkiye'nin değil, insanlığın malıdır. Kitabın içeriğinin ayrıntılarına girmeden, dış yapısı açısından, her bölümün genel konusu açıklıkla belirtilmiş. İlk bölüm, Mustafa Kemal'in kişiliğinin belirmesi; ikinci bölüm, yurdun korunması; üçüncüsü, yeni Devlet'in doğuşu; dördüncüsü, kurtuluş savaşları; beşinci ve sonuncu bölüm de, Cumhuriyet ve sosyal devrimler konularını işliyor. Eski, yeni Türk tarihini kronolojik sıra içinde veren, ayrıca özel adları kısaca açıklayan indeksler, Osmanlı dönemi ile, Atatürk ve yeni Türkiye ile ilgili oldukça geniş bir bibliyografya bu gerçekten nesnel çalışmayı tamamlıyor.

Konuların özetlediğim bu beş büyük bölümde Mustafa Kemal'in olaylar karşısında ilk tepkilerini, siyasal yönelişini, ülkü ve amaçlarını çok ayrıntılı biçimde belirledikten sonra, Balkan savaşlarından, üzerinde yazık ki yeterince durulmamış olan Trablusgarp destanlık savunmasından ve asıl büyük destan Çanakkale savaşlarından geçerek, komutanlık yaşamının büyük aşamaları çok tatlı bir biçimde bütün ayrıntılarıyla veriliyor ve sonunda ülkenin düşmanlardan temizlenmesi, bağımsızlığa kavuşması gerçek bir coşku havası içinde açıklanıyor. Atatürk devrimi, son bölümün, daha doğrusu, kitabın en önemli bölümünün konusu. Bu da elbette doğal, çünkü yazar, ele aldığı bu konuyu ülkemizde yaşayarak işlemiş, olayları izlemek, değerlendirmek olanağını bulmuş.

Atatürk'ün yaşamı ve yeni Türk Devleti'nin tarihiyle ilgili böyle değerli bir yapıtın bizi ilgilendirmesinden ötede, çağımızın büyük insanları arasında yer aldığı halde, yabancı ülkelerde, doğumunun yüzüncü yılına güzel bir hazırlık niteliğinde görüleceğine inandığım bu kitabın yakın zamanda dilimize de kazandırılması dileğiyle, yazarı ve Türk Tarih Kurumu'nu candan kutluyorum. Günümüzde bazı tutumlarla, böyle giderse, 19 Mayıslar'da, Cumhuriyet Bayramlarında, 10 Kasımlar'da en büyük insanımızı, evrensellik katında haklı yerini almış Atatürkümüzün semtine uğramıyan politikacılar çıkar, başka anımlar ve bayramlar peşinde olurlarsa, biz galiba günün birinde onu yabancılardan öğrenmek zorunda kalacağız, buna da pek şaşmıyalım...

Prof. BEDRETTİN TUNCEL